

**Перелік вибірових дисциплін
ОР бакалавр**

Назва кафедри	Української мови і літератури
Назва дисципліни	Актуальні питання історії української мови
Загальна кількість кредитів (годин)	4 (120 год)
Курс та півріччя, де починається дисципліна	2 курс, IV семестр
Кількість семестрів, протягом яких вивчається дисципліна	1 семестр
Форма навчання, для якої дисципліна пропонується	денна

Попередні умови

Вступом до вивчення дисципліни є курси *діалектології, історії України, вступу до мовознавства, давньої української літератури, фольклору, старослов'янської мови та історичної граматики*.

Курс «Актуальні питання історії української мови» пов'язаний з циклом гуманітарних дисциплін – як лінгвістичних, так і нелінгвістичних.

Лінгвістичний блок. Курс спирається на загальні закони розвитку мови, отже пов'язаний із загальним мовознавством, що формує термінологічну базу для пізнання лінгвістичних наук. Оскільки сучасна українська літературна мова становить собою один з етапів історичного розвитку національної мови в її кодифікованій формі, то безперечний зв'язок пропонованого курсу з цією дисципліною; явища сучасної української літературної мови нерідко потребують докладних історичних довідок. *Діалектологія*, присвячена нинішньому стану національної мови в її просторовій варіативності, надає інформацію про говори української мови, які, зберігаючи численні архаїчні риси, є важливим джерелом пізнання історії мови. Дослідники історії української мови послуговуються матеріалом дисциплін, присвячених вивченню окремих слов'янських мов, тобто напрацюваннями *славістики* – як в галузі матеріалів з вивчення окремих слов'янських мов, так і в частині такого її напрямку, як *старослов'янська мова*. *Історія української літературної мови* є частиною науки про історію мови, що досліджує шляхи становлення та еволюції системи книжно-літературних норм на різних історичних етапах, зосереджує увагу на вивченні писемних пам'яток; останні є також об'єктом уваги дослідників історії мови, оскільки відбивають живомовні риси української мови на різних часових зрізах розвитку української мови. *Старослов'янська мова, історична граматика й історія української літературної мови* нерідко оперують матеріалами спільної джерельної бази – пам'ятками писемності.

З *нелінгвістичних* дисциплін самоочевидний зв'язок історії мови з наукою про *історію* українського народу, знання якої уможливають врахування позамовних чинників на формування й розвиток мови (напр., розселення народу, його контакти з носіями інших мов). У безпосередньому зв'язку з історією мови перебуває *палеографія* – історико-філологічна дисципліна, яка вивчає утворення знаків писемності та їх розвиток; теоретична палеографія досліджує закономірності історичних змін систем писемності, практична вивчає індивідуальні особливості почерків переписувачів чи окремих рукописів. Палеографія допомагає датувати пам'ятки, що є дуже важливим для хронологізації того чи іншого мовного явища.

Крім цього, історична граматика послуговується фактами таких наук, як *археологія, етнографія, антропологія, фольклористика* тощо.

Назви спеціальностей, для яких пропонується вивчення дисципліни	014 Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова)
Короткий опис дисципліни	<p>Курс «Актуальні питання історії української мови» висвітлює деякі проблемні питання славістики, що стосуються як дописемного розвитку слов'янських мов (напр., походження слов'ян та їхньої прабатьківщини, хронології прасхіднослов'янського періоду й статусу східнослов'янських говорів у незадокументований період), а також писемного періоду функціонування української мови (напр., потрактування писемно-літературної мови Київської Русі, питання щодо первинності кирилиці чи глаголиці).</p> <p>Пропонований курс поглиблює теоретичні й практичні знання про ті процеси, які відбувалися в прамові слов'ян; укладанню відомості про специфічні риси української мови порівняно з іншими слов'янськими мовами; висвітлює культурно-історичне тло розвитку української мови на різних часових зрізах і зв'язках з іншими слов'янськими мовами й культурами; унаочнює відмінності української мови й культури у східнослов'янському контексті (у межах розгляду питань походження східнослов'янських народів та їхніх мов). Вивчення актуальних питань історії української мови допомагає вчителю осмислювати всі мовні явища як результат історичного розвитку; забезпечувати принцип історизму під час викладання української мови та ін. дисциплін в школі.</p>

Мета – формування в студентів свідомого наукового розуміння становлення й розвитку української мови як окремої слов'янської мови з давньою історією, низкою специфічних рис, багатою діалектною мапою; вироблення стійкого інтересу до питань розвитку історії української мови.

Завдання:

- створити цілісну картини української мови як мовної системи та її еволюції від найдавнішого періоду до нашого часу, розкрити внутрішні закони, які зумовили різнорівневий розвиток (на рівні фонетики, граматики, лексики) української мови від найдавніших часів до сучасного стану;
- пізнати специфіку законів розвитку української мови на загальнослов'янському тлі;
- з'ясувати специфіку формування літературної мови на тлі живої народної мови українців, її взаємодію із територіальними діалектами;
- глибше ознайомитися з проблемами, пов'язаними з історією слов'янської писемності та самобутнього розвитку різностильової писемно-літературної мови українців;
- обізнатися в процесі виникнення та розвитку самобутніх рис української мови, вивчити зміни, відбиті в пам'ятках письма чи реконструйовані, хронологізувати їх;
- розвинути історичний підхід до наукового розуміння й вивчення сучасної української мови, сформувати навички й прийоми порівняльно-історичного аналізу мовних фактів;
- сформувати здатність до інтерпретації мовних фактів різних історичних періодів під час вивчення шкільного курсу української мови.